

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Laissa on nostettu esiin tutkimuksellisesti arvokkaat tietoaaineistot, joita muodostuu ja hallinnoidaan viranomaisissa. Näitä tietoaaineistoja on monenlaisia, kuten esimerkiksi yliopistoissa syntyvä tutkimusdata, jonka arkistointia ei ole tarkoituksenmukaista keskittää kansalliseen arkistotietovarantoon. Ilmaisemme huolemme kyseisen lain kohteen määrittelystä ja sen tulkinnasta tutkimusdatan osalta. Pyydämme tarkentamaan määritelmää niin, että on yksiselitteisesti selvää, että laki ei koske kaikkia tietoaaineistoja, joita lain piiriin kuuluvat organisaatiot (viranomaiset) hallinnoivat. Määritelmän on oltava tarkka, eikä se saa herättää tulkinnanvaraisuutta.

Yliopisto pitää arkistointilainsäädännön uudistusta tärkeänä ja perusteltuna. Näemme myös tärkeänä, että yliopistoille ei tule lakiehdotukset perusteella uusia velvoitteita, mutta meillä on jatkossa halutessamme mahdollisuus siirtää viranomaisaineistoja kansalliseen arkistopalveluun.

Nähdäksemme nyt lausunnolla oleva luonnos yhtenäistää terminologian tiedonhallintalain ja lain viranomaisen toiminnan julkisuudesta kanssa. On kannatettavaa, että lakikohtaisesta termistä arkistonmuodostaja luovutaan.

Lakiehdotus

§ 8 Arvonmäärittäminen

On hyvä, että arvonmäärityksen kriteerit on nostettu lakiin samalla tavoin kuin tiedonhallintalaissa.

§14 Muiden viranomaisten asiakirjojen siirtäminen kansalliseen arkistotietovarantoon

Kuten edellä mainittu, yliopiston näkökulmasta on hyvä, että myös muille, kun valtion viranomaisille avataan mahdollisuus siirtää arkistoitavat asiakirjat kansalliseen arkistotietovarantoon. Muiden viranomaisten osalta pykälässä siirto on rajattu kuitenkin arkistoitaviin asiakirjoihin. Vrt. §13, jossa valtion viranomaisten osalta on todettu: ”Siirto voidaan toteuttaa tiedonhallintalain 21§:ssä tarkoitetun säilytysajan kuluessa”. Mikäli muilla viranomaisilla siirtomahdollisuus on vasta arkistointivaiheessa, pitkään säilytettäviä asiakirjojen osalta viranomaisella on todennäköisesti tarve kuitenkin hankkia oma pitkäaikaissäilytykseen tähtäävä järjestelmä.

Tässä yhteydessä todettakoon myös säilyttämisen ja arkistoinnin osalta, että käytännössä näiden tarkka rajaaminen, jota tiedonhallintalain 21 § 2. momentissa säädetään, on joidenkin asiakirjojen kohdalla haastavaa. Osalla asiakirjoista voi olla säilytysaika useita vuosikymmeniä alkuperäiseen käyttötarkoitukseen, jossa on huomioitu esimerkiksi aika yksilön oikeuksien todentamiseen, vaikka viranomaisella ei omassa toiminnassa asiakirjalle enää varsinaista käyttötarvetta ole. Samanaikaisesti asiakirjoilla voi jo varhaisessa vaiheessa olla tutkimuskäyttöä. Tästäkin näkökulmasta olisi hyvä, jos asiakirjoja voisi siirtää säilytysaikana. Arkistointilaki ei nyt suoranaisesti muilta osin vahvista tätä: §19 on määritelty, että kansallisen arkistotietovaraston rekisterinpitäjä on Kansallisarkisto ja se käsittelee henkilötietoja yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa. §13 perusteluissa on myös todettu, että kansalliseen arkistotietovarantoon siirretyn aineistojen osalta rekisterinpitäjäsiirto siirtyy Kansallisarkistolle. Tällöin kansallisessa arkistotietovarannossa voi olla aineistoja, joiden säilytysaika alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on edelleen voimassa ja käsittelyperusteena on yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus. Näiltä osin laki vaatisi vielä selkeyttämistä.

Sutinen Susanna
Turun yliopisto